

Виноград Господњи

ЛИСТ ПРАВОСЛАВНЕ
ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ

Година двадесет прва

Број 4

Нови Сад

О Покрову Пресвете Богородице 2025.

Бесплатан примерак

Закрили нас славним Твојим Покровом
и избави нас од свакога зла!

Са благословом Његовог Високопреосвештенства Митрополита бачког господина др Иринеја

ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ

Лист православне Епархије бачке

Година двадесет прва, број 4

Нови Сад, о Покрову Пресвете Богородице 2025.

Уредник

Презвиџер др Милан Бандобрански

Чланови уредништва

Пројојереј-сјаврофор Милован Миодрајовић

Пројојереј-сјаврофор Владан Симић

Пројојереј Жељко Лајиновић

Пројонамесник Ијор Ијњайов

Пројонамесник Лео Малешевећ

Др Данило Михајловић

Лектор и коректор

Јелица Негућ

Техничка обрада

Тајјана Срдић

Штампа

М&А Принт студио, Нови Сад, 2025.

Тираж 12.000 примерака

Уредништво

21000 Нови Сад

Змај-Јовина 4

vinogradgospodnji.epbacka@gmail.com

www.eparhijabacka.info

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад
271.2 (5)

ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ:

Лист православне Епархије бачке

/Главни и одговорни уредник презвиџер др Милан
Бандобрански. – Год. 1, бр. 1 (1976) – год. 25 бр. 82
(2000); Год. 1, бр. 1 (2001) – Нови Сад : Епархија
бачка, 1976–2000; 2007–. – 29 цм

Лист *Виноград Господњи* излази пет пута годишње.

ISSN 0353-1783

COBISS.SR-ID 16504322

САДРЖАЈ

ОСМИ ДАН	3
Бакон др Владимир Анђић	
Православно богослужење и савремени човек . . .	3
ИЗ СВЕТОГ ЈЕВАНЂЕЉА	7
Презвиџер Сјефан Сенђерђи	
Беседа у Недељу свих светих	7
РАЗГОВОР	9
Професор др Горан Васин	
Значај Карловачке митрополије	9
ПОВОДИ	13
Пројојереј Пејтар Бикар	
О Псалтиру са њоследовањем Ђурђа Црнојевића	13
Кайихеја Бранислав Илић	
Света и блажена Ана, мајка светог Василија	
Острошког	15
ХРИШЋАНИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	17
Марко Радаковић	
„Истина ће вас ослободити”	17
ИЗ ЛЕТОПИСА	19
Вероучијељца Весна Ивковић	
„Господ је на овоме месту, а ја не знадох”	19
НОВА ИЗДАЊА	22
Кайихеја Бранислав Илић	
Књига о духовном буђењу	22
ИЗ ШКОЛСКЕ КЛУПЕ	24
Са часа веронауке	
О крсној слави	24
АКТУЕЛНОСТИ	28
УПОКОЈ, ГОСПОДЕ	32

Бакон др Владимир Антић ПРАВОСЛАВНО БОГОСЛУЖЕЊЕ И САВРЕМЕНИ ЧОВЕК

Увод

Православна духовност је неодвојива од богослужбеног искуства Православне Цркве, које представља живо наслеђе њене дуге историје. Литургијски живот Цркве није просто скуп обредâ и „церемонија” већ органска целина кроз коју се остварује заједница верних са Тројичним Богом. У савременом добу, када човек трага за аутентичним духовним искуством, православно богослужење нам пружа могућност да то искуство стекнемо и пренесемо га у наш свакодневни живот. Иако је богослужбена традиција и пракса развијана вековима, она није историјска реликвија нити остатак превазиђене прошлости. Богослужење је стварност која увек, па тако и данас, преображава живот свакога човека који учествује у њему.

Корени православног богослужења

Литургијски живот представља оно што Православну Цркву чини препознатљивом међу заједницама које себе сматрају и називају хришћанским. Православно богослужење плени својом узвишеношћу и лепотом. Морамо, међутим, знати да богато богослужбено наслеђе није настало одједном већ се развијало током два миленијума, а своје корене налази у јудејском богослужбеном искуству 1. века наше, хришћанске ере.

Јудејски култ Спаситељевога времена карактерисала је двојност која се огледала у следећем: с једне стране, постојало је храмовно богослужење са свакодневним жртвоприношењима „јутром и вечером” (III Мојс. 6,

12 – 13), док је, са друге стране, мимо Храма, постојала пракса произношења молитава и благословâ, која је, као израз личне побожности, прожимала читав дан сваког Израјљца. Приношење жртава као централни део храмовног богослужења у Старом Завету било је праћено појањем псалама и кађењем, па чак и поукама, док је изван Храма сваки важнији сегмент живота Јевреја на дневном нивоу био испуњен благословима и молитавама. Ипак, сви они који из било ког разлога нису били у могућности да присуствују храмовном богослужењу молили су се у свом дому у време предвиђено за богослужење у Храму.

Господ Исус Христос није одбацивао ову јудејску традицију – јеванђелисти сведоче да је редовно присуствовао храмовним богослужењима и поучавао у Храму, где је учинио нека од Својих чуда (Мат. 21, 14; Лук. 2, 46 – 47 и Јов. 7, 14). Свети апостоли, непосредно поучени молитви од Самога Спаситеља, настављају исту праксу после Васкрсења и Вазнесења Господњег. Дела апостолска бележе: „И сваки дан бејашу истрајно и једнодушно у храму и, ломећи хлеб по домовима, примаху храну са радошћу и у простоти срца” (Дела ап. 2, 46).

Блажене успомене отац Александар Шмеман указује на то да се управо из ове двојструке јудејске традиције развило хришћанско богослужење: из храмовне праксе настао је циклус дневних молитава (јутрење, вечерње, часови...), док се из јудејских обичаја који су практиковани приликом свечаних празничних оброка развила Евхаристија. Слично је и са другим светим Тајнама, чију основу, у практичном смислу, чине обреди које су ста-

Осми дан

розаветни Јевреји практиковали изван контекста храмовног богослужења. Свете Тајне, а пре свих Евхаристија, откривају да је Црква по својој природи литургијска заједница – заједница која се сабира око Трпезе Господње и кроз ту Тајну остварује своје најдубље на значење. Са друге стране, дневни, седмични и годишњи циклуси богослужења нам показују да је време овога живота, кроз његово „жртвовање“ Богу у молитви, освећено и осмишљено вечношћу.

Дневни круг богослужења као освећење времена

Литургијска обнова 20. века вратила је Евхаристији место које она заслужује у свести верника – сазнање да Литургија представља сâмо средиште црквеног живота. Други стуб нашег богослужбеног предања, међутим, – богослужења дневног круга, – остао је у сенци, премда представља неодвојиви део православне литургијске духовности. Древно свештено Предање Цркве сматрало је учешће у богослужењима дневног круга неизоставном припремом свештенства и верног народа за Литургију.

Као што смо указали, богослужења дневног круга су се развила из храмовне традиције древних Јевреја. Већ у раној књижевности Цркве, међутим, јављају се јасна сведочанства о произношењу молитава у одређене часове дана. У спису *Дигахи*, ранохришћанском документу са краја 1. века, читамо да верни три пута дневно изговарају Молитву Господњу (*Оче наш*). Апологета Тертулијан (†225) наглашава да је старозаветна заповест о свакодневном приношењу крвних и других жртава у јерусалимском храму и обавезном присуству овом чину читавог израиљског народа остала обавезујућа за све хришћане, иако је Христовом Жртвом укинута део старозаветних прописа о приношењу крвних жртава. Као што је у Старом Завету за све који нису могли да присуствују богослужењу у храму било обавезујуће да се моле у време богослужења, тако и хришћани треба да приносе молитве Богу у одређеним деловима дана. Све ово пророк и псалмописац Давид сведочи на

Митрополит бачки Иринеј на светој Литургији у Саборном храму

више места, као што је на пример ово: „Вечером и јутром и у подне казиваћу и јављаћу, и услишиће глас мој“ (Пс. 54, 18). Као израз црквене дисциплине, приношење молитава у различито доба дана би и данас требало да обавезује све православне хришћане.

У нашим парохијама се свакодневно служе јутрење и вечерње као основна богослужења дневног круга. Она представљају богослужбену дисциплину кроз коју Црква васпитава своје чланове у молитвеном подвигу, учећи их тако да време свога живота икупљују (Еф. 5, 15 – 16) учинивши га освећеним. Учешћем у светим богослужењима, у нашем свакодневном животу се успоставља јединствени богослужбени ритам који нас уводи у Тајну спасења.

О томе колико је важно присуство црквеном богослужењу, поготову празничним данима, јасно нам сведочи употреба речи *данас* у богослужбеним текстовима. Да наведемо само неке од познатијих примера: „Данас Дјева рађа...“ (*Кондак Божића*); „Данас виси

Осми дан

Епископ Дамаскин причешћује верни народ у Саборном храму

на дрвету..." (антифони бденија Великог Четвртка). Ово није просто стилска фигура већ израз дубоке богословске истине: православно богослужење јесте учешће у Тајни Христовој; оно је живот у Христу у Коме је спасење света већ остварено. Наше учешће у богослужењу чини нас, дакле, живим учесницима свих догађаја из историје спасења. Кроз антиномију „већ, али још не” открива се двојност нашег постојања као хришћана у овоме свету. Уједно се открива и двојни карактер нашег богослужења: с једне стране, посведневна богослужења освећују конкретне делове дана, – чиме се изражава историчност живота Цркве, – а са друге стране, Евхаристија и остале свете Тајне омогућавају благодатно учешће у будућем Божјем Царству, чиме се открива тајанствени есхатолошки карактер црквеног живота.

Савремени човек пред свештеним богослужбеним Предањем

Данашњи начин живота удаљава нас од природног ритма људског постојања, што често представља својеврсни повод нашег изостајања са богослужења. Индустријски и технолошки развој током последњих векова

променили су човеков однос према смењивању дана и ноћи, док су електрификација и „светлосно загађење” (немогућност да се у градским срединама види ноћно небо, односно одсуство потпуног мрака током ноћи у насељима) посебно утицали на то да човечанство промени своје миленијумске обрасце односа између часова одмора и рада. Данашњи убрзани темпо живота, са доступношћу различитих садржаја „на клик”, још више отежава молитву и редовно присуствовање богослужењима. Ипак, проблем „животних брига” (*Херувимска њесма*) које нас одвајају од молитвеног живота није карактеристичан само за наше доба.

Свети Григорије Палама бележи у 14. веку да су Солуњани, који су били његова паства, током берби и других радова у пољу или домаћинству, занемаривали богослужења, оправдавајући се хитношћу посла. Светитељ им у својим беседама указује на то да сваки рад треба започети молитвом, јер без Божје благодати нема трајних плодова, према речи Господњим: „Без мене не можете чинити ништа” (Јов. 15, 5). Чак и уколико се догоди привремени материјални напредак, светитељ упозорава на то да се, без духовног утемељења, сваки такав плод на крају показује

Осми дан

као празан. Јер, „каква је корист човеку ако сав свет задобије, а души својој науди?” (Мат. 16, 26).

Наши преци су добро разумели ову истину. Отуда ниједан посао нису почињали без призивања Божје помоћи, што се преточило чак и у општенародни поздрав *Помаже Бої*, којим су једни друге подсећали на важну чињеницу да без Бога ништа не може бити суштински добро. Све наведено сведочи да је и наш народ чувао изворну хришћанску побожност, која читав живот посматра као „простор” сусрета са Богом.

Путеви духовног живота у савременим околностима

Упркос отежавајућим околностима, данас постоје и нове могућности за свакодневно учешће у богослужбеном животу, које раније нису биле доступне. Путем електронских медија данас је могуће слушати и гледати пренос светих богослужења. Иако овакво „праћење” богослужења „на даљину” не може заменити наше живо учешће у њему, оно може одржати нашу свест и усмерити наше мисли у исправном смеру у тренуцима када смо спречени да присуствујемо богослужењу у храму. Са друге стране, *Часослов*, *Псалтир* и молитвеници нису никада у историји хришћанства били доступнији. Чак и ако се изузме све наведено, једноставне молитве попут молитава *Оче наш* и *Бојородице Дјеве* или кратке молитве помоћу бројаница, као што је *Исусова молитва*, могу бити део свакодневног животног ритма, то јест нашег непрестаног сећања на Бога.

Кључно је оно што светоотачка аскетска (монашка) традиција наглашава – непрестано сећање на Бога и свест о животу у Његовом присуству. Идентично је и општехришћанско молитвено искуство, које постоји од најранијих времена и сагласно је са апостолским упутствима забележеним у новозаветним текстовима, као што су, на пример, познате

речи апостола Павла: „Непрестано се молите” (1 Сол. 5, 17). Чак и најједноставнији чин наше посвећености Богу – осењивање знаком крста са искреним узвиком „Боже, помози!” – може постати пут који води ка дубљем богослужбеном искуству. Важно је разумети да се у молитви и богослужењу остварује сарадња божанске благодати и човекове воље, чиме се наш свакодневни живот постепено преображава и постаје простор непрекидног сусрета и сједињења Бога са човеком.

Закључак

Православно богослужење није реликт лепе, али давне прошлости, већ жива стварност благодатног сусрета човека са Богом, која свакоме човеку отвара пут очишћења, просветљења и обожења. У доба када многи трагају за смислом и аутентичним духовним искуством, богослужбено Предање Цркве стоји као непресушни извор који може да утоли сваку духовну жеђ.

За савремене вернике решење није одрицање од богослужбеног ритма због оправданих или неоправданих разлога већ проналажење начина како тај ритам учинити делом сопствене свакодневице. Јер, како каже псалмопесник: „Куда ћу поћи од Духа Твога и од лица Твога куда ћу побећи?” (Пс. 138, 7). Божје присуство прожима све, а богослужење нас учи да то присуство препознамо, пригрлимо и живимо у складу са њим.

Кроз богослужење се открива есхатолошка природа Цркве – Заједнице која већ сада учествује у Царству Божјем које долази, не одричући се историје већ је освећујући. У томе лежи одговор на најдубља питања савременог човека о смислу сопственог живота, о међуљудским односима, као и о односу са Богом. Богослужење, дакле, није бекство од света већ пут његовог преображења, али и преображења сваког појединца који одговори на призив Божји да уђе у тајну заједништва са Живим Богом.

Из светог Јеванђеља

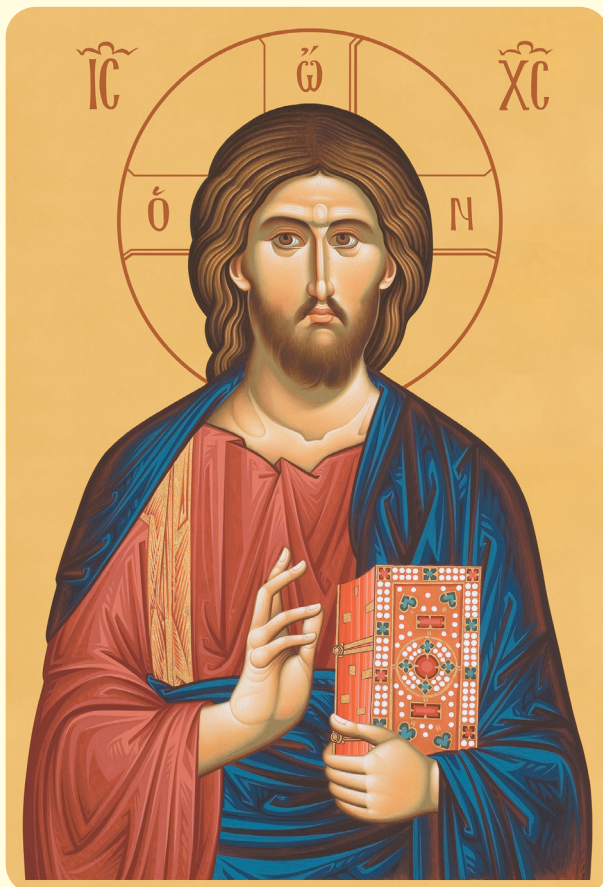
Презвитер Стефан Сентђерђи
БЕСЕДА У НЕДЕЉУ СВИХ СВЕТИХ
(Саборни храм у Новом Саду, 2/15. јун 2025. године)

Драга браћо и сестре, данас прослављамо Недељу свих светих. Овај црквени празник се прославља у прву недељу по празнику Силаска Светога Духа на апостоле. Света Црква нам на тај начин, непосредно по Педесетници – у којој богослужбено прослављамо Силазак Духа Светога на свеколику Цркву, тиме и на нас који смо њени удови – показује и пут који је пред нама, а то је пут светости.

Ово није празник давно прохујалог времена у којем су живели древни мученици, подвижници и испосници, него празник који говори и о нашем могућем крају, нашем циљу и нашем смислу: да сви будемо свети, јер сва-

Сви свети

Господ Исус Христос

ки човек је позван на светост; не само апостоли, не само монаси, него сваки човек који је крштен и носи име Христово.

Светитељи које данас прослављамо нису били рођени безгрешни. Они нису били надљуди. Били су као и ми: имали су своје страхове, смутње, стрепње, падали су и устајали... Али, свагда су имали велику веру у Бога и љубав према Њему. А онај ко воли Бога, ко Му се предаје, ко се труди да Му се уподоби – тај се преображава, не силом, не магијом, него благодаћу Духа Светога, а Он делује у срцу човека који се моли, који се каје и који прашта.

У данашњем Јеванђељу Господ Христос нам каже: „Ко љуби оца или матер већма него мене, није мене достојан; и ко љуби сина или кћер већма него мене, није мене достојан”

Из светог Јеванђеља

(Мат. 10, 37). Ово су тешке речи. Али оне не значе да треба да престанемо да волимо своје ближње већ нас подсећају на то да је љубав према Богу темељ сваке друге љубави.

Јер, ако немамо љубав Божју у себи, онда се свака друга љубав може претворити у себичност која гуши, у љубав која жели само да поседује, а не и да дарује.

Светитељи су људи који су у свом животу изабрали Христа уместо свега осталог у овој свету. Сетимо се и светих мученика – њихов избор је био избор између овоземаљског живота и вере. Они су изабрали веру која води у вечност. Свако од нас се данас налази пред истим избором, избором између живота са Христом и у Христу и живота без Њега. Међутим, вера није „игра на два фронта“. Или си Христов или ниси. Колико нас данас живи тако? Колико нас стварно, дубоко и лично стоји пред Христом и предаје Му се у потпуности? Ми смо често хришћани по навици, по празнику, по родитељском васпитању, али срце нам је негде другде. Тело у цркви, а ум у свакодневним бригама и посвећен овоземаљским стварима. Речи побожне, али мисли себичне. Молимо се да нам Бог помогне, али ретко питамо: „Боже, шта ја Теби могу дати?“ А Господ неће само део. Он жели целог човека. Не зато што је захтеван него зато што једино цело срце може бити спасено. Погледајмо своје животе и запитајмо се: коме припада наше срце? Да ли је Христос у нашем дому? Да ли је у нашим речима, у нашем начину размишљања, у односима са

ближњима? Јер, није довољно само веровати у Бога – и ђаволи верују, али се не спасавају. Потребно је да Бог живи у нама, да нас мења.

А да би нас мењао, морамо Му се предати.

Зато се не бојмо да будемо другачији. Не бојмо се да будемо добри. Не бојмо се да опростимо, да се одрекнемо својих жеља ради другог, да ставимо туђи бол испред свога комфора. Светост није недостижна. Она почиње у малом – у трпљењу, у молитви, у исповести, у сузама, у тишини срца које чека Бога.

Свети нису живели лаким животом, али су имали радост коју свет не може да пружи. Имали су наду која се не гаси. Имали су мир који превазилази разум. И тај мир, та радост и та љубав могу бити и наши ако их тражимо искрено. Господ не одбија срце које Му прилази смирено. Царство Божје није за хероје по светским мерилима него за оне који су себе смирили пред Богом и који Му верују више него себи. Нека сви свети буду наши заступници – не као удаљени и недостижни него као наши пријатељи на небу, који знају кроз шта пролазимо, јер су и сами кроз то

прошли, али су стигли тамо где и ми желимо да будемо – у наручје Христово.

И зато, браћо и сестре, док још имамо дах у грудима и време у рукама, окренимо се Богу! Нека сва наша слава, сва нада, сва вера и сва хвала буду упућени Богу нашем, Који нас призива, спасава и освећује, сада и увек и у векове векова! Амин.

Професор др Горан Васин ЗНАЧАЈ КАРЛОВАЧКЕ МИТРОПОЛИЈЕ

У овом броју *Винограда Господње* доносимо разговор са др Гораном Васином, редовним професором Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду. Са професором Васином смо разговарали о значају Карловачке митрополије и о изворима на основу којих је могуће дубље сагледавање ове важне теме.

Замолићу Вас да на почетку нашег разговора упознате читаоце са значајем Карловачке митрополије у историји Српске Православне Цркве.

Карловачка митрополија је била најважнија институција Срба у Хабзбуршкој монархији. Срби у Хабзбуршкој монархији су у Карловачкој митрополији имали ослонац сопственог идентитета и духовности. Више од два века Карловачка митрополија је била срж духовног живота свих Срба у Монархији од Беча и Пеште до Карловаца и Новог Сада.

Када говоримо о Карловачкој митрополији, једно од важнијих питања је однос карловачких митрополита према Пећкој Патријаршији. Шта нам можете рећи о том односу?

Основана 1708. године као Крушедолска митрополија, врло брзо проналази своје место у Карловцима и намеће се као кључни чинилац очувања српских *йривилеија*. Одржавајући канонско и духовно јединство са Пећком Патријаршијом, Карловачка митрополија је сачувала традиције Светосавља и српског средњег века, које ће, баш под њеним окриљем, одиграти важну улогу у формирању модерне српске нације. Веза са Пећком Патријаршијом је била од суштинског значаја. Карловачки митрополити су помагали Патријаршију и Високе Дечане, а у црквама Карловачке митрополије су постојале такозване пећке кутије за сабирање помоћи Пећкој Патријаршији. Та нераскидива веза је дала значајно обележје деловању Карловачке

Професор др Горан Васин

митрополије све до укидања Патријаршије 1766. године. Од тог момента, Карловачка митрополија од других Православних Цркава бива препозната као једна од наследница Пећке Патријаршије. Српска Црква је имала нова средишта духовности, а и даље је била кључни чинилац и знамење српског идентитета од Цариграда до Беча. У том смислу је значајан податак да је црногорски митрополит Петар I Петровић Његош (свети Петар Цетињски) хиротонисан руком митрополита карловачког Мојсија Путника у Карловцима 1784. године. Потврђено јединство Светосавља није никада нарушавано.

Какав је био допринос Карловачке митрополије у очувању Светосавског и Косовског Завета?

Под окриљем Карловачке митрополије стваране су идеје о ослобођењу српске државе и обнови Српског Царства. У време Карловачке митрополије се посебно разви-

Разговор

Велика сеоба Срба

ло молитвено прослављање Светога Саве, преподобнога Симеона Мироточивог, светих Бранковића, светог цара Уроша Немањића, косовског мученика Лазара Хребељановића и осталих српских светитеља. Пренос моштију цара Уроша у манастир Јазак и моштију кнеза Лазара у манастир Врдник су још више допринели томе. Страдање манастира Крушедола и његово пађење од Османлија 1716. утицало је на развој молитвеног поштовања мајке Ангелине и светих Бранковића. У Карловачкој митрополији је на Светосавском и Косовском Завету утемељена српска државност која је очувала идентитет Срба у Хабзбуршкој монархији у тешким условима.

Какву улогу је имала Карловачка митрополија у историји српскога народа?

Када се сагледа целина историје Карловачке митрополије, може се закључити да не постоји ниједан значајнији догађај из историје Срба у Хабзбуршкој монархији који се није рефлектовао кроз њу. Ракоцијев устанак (1703 – 1711), ратови за аустријско наслеђе

(1740 – 1748), Седмогодишњи рат (1756 – 1763), револуционарни и Наполеонов ратови (1792 – 1815), Мађарска револуција (1848 – 1849) и Велики рат (1914 – 1918), само су део онога што су Срби морали да изнесу на својим леђима. Српски митрополити су тражили начине да помогну граничарима и војницима, да помогну свештеницима, да подигну храмове и да ојачају српске институције. Српске *јривилеије* су биле на сталном удару мађарских сталежа и Угарског сабора, али проналажени су начини да се све потешкоће превазиђу. У 18. веку је био изражен и велики притисак унијаћења. У свим разговорима са представницима власти, од царских чиновника до царског двора, упорно, доследно и чврсто је инсистирало да Српска Црква мора бити уважена и поштована, као и цео српски народ који је под њеном духовном заштитом. Епархије Карловачке митрополије су се простирале од Новог Сада и Карловаца до Беча, Пеште, Вршца, Темишвара, Пакраца, Карловца и Далмације, што је пространа географска целина достојна српске историје и српског народа.

Разговор

Патријарх Георгије Бранковић

Шта нам можете рећи о образовању, школству и књижевности у Карловачкој митрополији?

Један од највећих препорода црквеног живота у српској историји догодио се управо у Карловачкој митрополији. Свако место у којем су живели Срби имало је своју велелепну цркву. Та чињеница сведочи о великом напору и подвигу, посебно када имамо у виду да је у питању простор државе Хабзбурга, а не српска држава, и када знамо да је на том простору Католичка Црква била привилегована институција. Важан податак је да Срби у Карловачкој митрополији нису жалили ни средстава ни времена да се цркве живопису и да се подигну монументални иконостаси. Подизање и отварање српских школа под окриљем Карловачке митрополије био је подједнако важан процес. Прве гимназије и богословије настају визијом и заслугом српских митрополита. Марљиво су оснивани фондови за помоћ свештеницима, свештеничким удовицама, сирочади и талентованим ученицима. Ктиторска делатност српских митро-

Митрополит Стефан Стратимировић

полита и епископа у Хабзбуршкој монархији била је једно од трајних обележја постојања Карловачке митрополије, која је постојала и деловала у 19. веку ван своје матичне српске државе. Отуда су утисци и импресивнији.

Који су најзначајнији извори када је реч о историјском и духовном значају Карловачке митрополије?

На првом месту – архивска грађа. У Сремским Карловцима, Сентандреји, Бечу и Загребу изучавање је немогуће на озбиљан начин без темељних архивских истраживања и познавања историјских извора, како некада тако и данас.

Које знамените карловачке јерархе бисте посебно издвојили и у чему се огледа њихов значај?

Када су у питању знаменити јерарси наше свете Цркве, рецимо да први планови за обнову српске државе настају у Карловачкој митрополији. Издајају се идеје митрополи-

Разговор

та Стефана Стратимировића и бачког владике Јована Јовановића. Надахнути славном прошлошћу, а опет реалистично загледи у будућност, схватили су односе великих сила и добро уочавали да будућа српска држава мора имати заштиту и Русије и Аустрије. Био је то тежак задатак, који ће у 19. веку бити кључ решавања српског питања. Често је то значило помирити непомирљиво. То је био незавидан положај са којим су се карловачки митрополити умешно носили, не пружајући ниједној страни повод за озбиљно незадовољство. Из таквог искуства морале су се извући озбиљне поуке у црквеном и политичком смислу. Сталоженост, стрпљење, упорност, јака воља, једна једина српска идеја – то су били симболи онога што је оличавала Карловачка митрополија. Издвајамо и митрополите Павла Ненадовића, Мојсија Путника, Јосифа Рајачића, Георгија Бранковића, али и многе друге првојерархе који су уложили свој труд да се Карловачка митрополија развија, а да се притом сачувају Светосавска Црква и српски идентитет.

Која богослужбена здања Карловачке митрополије су на вас оставила посебан утисак?

Много сам путовао и истраживао, али лепота Саборне цркве светог оца Николаја у Сремским Карловцима, потом Саборног храма у Новом Саду и Саборног храма у Сентандреји остављају посебан утисак о снази духа наших предака, као и сваки храм који је са мукотом и великим одрицањем подигнут у славу Христа.

Шта Вас је мотивисало да се подробно и веома успешно бавите историјом Карловачке митрополије?

Патријарх Георгије Бранковић, коме сам се, гледајући његове портрете, дивио још као

студент, али и искрена жеља да, после многих деценија заборава, оживим историју наше Цркве и свих њених институција, које су биле кључне за опстанак српског народа у дугим процесима. То је историја на коју треба да смо поносни, а не да је занемарујемо. Надам се да сам својим скромним снагама успео у тој идеји, а да ће и у будућности бити прилике да наставим стопама својих претходника, што сматрам основом истраживања.

Какав значај за нас данас има некадашња Карловачка митрополија?

Кључни значај. Карловачка митрополија, која је сачувала српски духовни и национални идентитет, може и данас да представља путоказ како се доследно, упорно, вредно и савесно брани и гради српско име и Светосавље. Увек треба да имамо на уму да је Црква корен из којег потичемо и темељ на који треба да се ослањамо.

Који су Ваши планови у погледу даљег прегалаштва?

Надам се да ћу после завршетка монографије о Карловачкој митрополији имати снаге да постепено почнем да се детаљно бавим историјом Бачке епархије, што би, са благословом нашег Митрополита бачког господина Иринеја и уз сарадњу са вредним тимом истраживача, могло да уроди озбиљним резултатима и новим књигама.

Уважени професоре, шта бисте поручили читаоцима листа Епархије бачке?

Црква је најважнији део српског идентитета, а Светосавље је темељ наше духовности. Српска историја је богата и морамо бити поносни на наше претке који су нам оставили Завет по коме можемо и морамо да живимо.

Разговарао катихета Бранислав Илић

Протојереј Петар Бикар О ПСАЛТИРУ СА ПОСЛЕДОВАЊЕМ ЂУРЂА ЦРНОЈЕВИЋА

Поводом петсто тридесет година од првог штампаног
српскословенског Псалтира (1495 – 2025)

Псалтир са њослеговањем, штампан 1495. године у штампарији Ђурђа Црнојевића на Цетињу, трећа је по реду богослужбена књига ове прве државне јужнословенске ћириличне штампарије на Балкану. Пре ње су, 1494. године, штампани *Окњоих њрвојласник* и *Окњоих њејојласник*. Штампане *Цејињској Псалтира* је завршено 22. септембра 1495. године на Цетињу, како и пише у поговору ове инкунабуле. У првом делу поговора, господар Зете, Ђурађ Црнојевић (1490 – 1496), говори о важности Псалтира за сваку људску душу: „Са том књигом славимо Бога, уживамо у богатству Светог Писма, као што они у рају уживају у мирису цвећа. Свако ко жели богатство наслађује се и, прочитавши њу, сваку утеху и своју жељу ће наћи – било цар или архијереј, било кнез или неуки, или сиромаш који је запао у безброј напасти под навалом сваких ђаволских мрежа – сви ће утеху наћи. Јер је ова књига наставник целомудрености...”

Псалтир је једна од најважнијих богослужбених књига Православне Цркве. У њему се налази сто педесет псалама распоређених у двадесет катизми. Постоји ужа и шира верзија Псалтира. *Псалтир са њослеговањем*, шира верзија Псалтира, јесте „највише издавана српскословенска књига и сви штампани српски Псалтири припадају овом типу”. Ова верзија Псалтира је „словенска творевина, настала највероватније у 15. веку”. Поред псалама, *Псалтир са њослеговањем* садржи *Часослов*, *Месеослов*, одређене богослужбене текстове и поједина правила богослужбеног устава (типика).

Словенски Псалтир су превели свети равноапостолни Кирило и Методије. „Превод је сачињен пре свега са грчког текста *Сейшјуајинџе*, на основу једне од познатијих редакција тога текста – Лукијанове.”

Цејињски Псалтир је штампао свештеноиннок Макарије, по заповести господара Ђу-

рђа Црнојевића, а са благословом митрополита зетског Вавиле.

Садржај овог Псалтира је следећи:

- 1) Предговор и казивање како би састављен Псалтир
- 2) Предговор за почетак псалама, светог Василија Великог
- 3) Повест о псалмима, Јевсевија архиепископа
- 4) О истом, светог Јована Златоуста
- 5) Истог светог Јована Златоуста, о молитви
- 6) Овако почињемо Псалтир
- 7) Псалми
- 8) Библијске песме
- 9) Тропари по непорочним
- 10) Тропари васкрсни по непорочним
- 11) Тропари васкрсни, Богородични и ипакоји
- 12) Акатист и Канон благовештенски
- 13) Акатист и Канон светом Јовану Претечи
- 14) Параклис Пресветој Богородици
- 15) Параклис светом Николи
- 16) Последовање пијења богојављенске воде
- 17) Последовање светог Причешћа
- 18) Молитве после светог Причешћа
- 19) Молитве разрешне
- 20) Последовање свете купине на Светој Гори Синајској
- 21) Пасхалија са луновником и синаксаром
- 22) Последовање сабрања свегодишњег
- 23) Последовање сабрања Великог поста
- 24) Последовање Пасхе
- 25) Поредак поста светих апостола
- 26) О светој Четрдесетници
- 27) О појању и метанијама монаха у келији
- 28) О појању тропара на вечерњу, повечерју и јутрењу
- 29) О томе како појати када се славе два света
- 30) О канонима
- 31) О канонима дневним, како се поју у Октоиху и Минеју у недељу
- 32) О начину поста у постовима

Поводи

- 33) О светом који има агрипнију ако се догоди у недељу
- 34) Часословац
- 35) Молитве пре спавања
- 36) Јутрење Велике суботе
- 37) Пасхално јутрење
- 38) Блажена, Апостоли и Јеванђеља дневна
- 39) Поговор

Блаженочивши митрополит Амфилохије (Радовић), пишући о Ободско-цетињској печатњи, издваја две аколутије из *Цетињског Псалтира*: „О пијењу свештене богојављенске воде по савету духовног оца немоћнима да се причесте животворних и пречистих Тајни Христових” и „Последовање свете купине на Светој Гори Синајској, које се поје сваке суботе увече”. За прву службу каже да је „чисто светогорског порекла” и да тиме „потврђује непосредну повезаност цетињских штампа и приређивача Псалтира и других књига [Цетињске штампарије] са Светом Гором Атонском”. За другу истиче да она „јасно указује, како по садржају тако и по духу, да цетињски монаси, на челу са јеромонахом Макаријем, припадају синаитско-светогорском препородитељском покрету... Ту припадност исихастичком покрету овог времена потврђује и животна стаза самог јеромонаха Макарија од Цетиња до Трговишта и Хиландара...” Ово митрополитово запажање потврђује у својим истраживањима професор др Ивона Карачорова, која је закључила да *Цетињски Псалтир са његовим последовањем* припада управо атонској, тојест светогорској редакцији, „која преовлађује у јужнословенским рукописним псалтирима после 14. века. Атонска редакција словенских богослужбених књига, извршена током друге четвртине 14. века, условљена је грешкама и неподударностима у тексту преписиваних рукописа, као и иновацијама у литургијској пракси”. Она, такође, наводи два *Псалтира са његовим последовањем* из средине 16. века, из библиотеке манастира Хиландара (број 116 и број 117), у чијим записима се помиње свештеноинок

Макарије као хиландарски игуман, односно архимандрит, о чему је први писао – и научној јавности на то скренуо пажњу – др Виктор Савић, у свом раду о јеромонаху Макарију.

Цетињски Псалтир по свом правопису „припада рашко-ресавској писменој традицији” српскословенског језика. Постоји тридесет и девет сачуваних примерака овог Псалтира и од њих су многи фрагментарни. Овај Псалтир је открио и први пут представио научној јавности К. Ф. Калајдович 1822. године. Значајно је запажање почившег професора др Радојице Јовићевића да је *Псалтир са његовим последовањем* Ђурђа Црнојевића први и најстарији Псалтир штампан ћирилицом, јер је *Краковски Псалтир* из 1491. године заправо Часослов у којем су штампани само одређени псалми.

Цетињски Псалтир скоро да и није проучаван са литургијског аспекта, као ни остале инкунабуле Црнојевића штампарије. Таква проучавања тек треба да уследе, као и истраживања свих наших средњовековних богослужбених књига (*србуља*). Богослужбена употреба *Псалтира са његовим последовањем* Ђурђа Црнојевића, који је штампан пре петсто тридесет година, престала је у нашој помесној Цркви у другој половини 18. века, са доласком рускословенских штампаних књига. Овај јубилеј *Цетињског Псалтира* треба да буде подстрек свима нама да обновимо његову вековима освештану богослужбену употребу како бисмо прослављали Тросунчаног Бога Љубави *ва њаслех и њеснех*.

Време у којем живимо је испуњено различитим искушењима и изазовима. Због тога је потребно да што чешће читамо Псалтир, као што су то чинили наши преци у средњем веку. Свети Сава, наш духовни отац, оставио нам је, у свом *Уставу за држање Псалтира*, у аманет речи: „Псалтир бо не кончајетсе николиже”, тојест: „Псалтир никад не престаје.” Јер, према речима светог Јована Златоуста, „боље је да се и сунце угаси него да речи Давидове буду предате заборава”.

Катихета Бранислав Илић СВЕТА И БЛАЖЕНА АНА, МАЈКА СВЕТОГ ВАСИЛИЈА ОСТРОШКОГ

Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве је, на свом редовном пролећном заседању у мају 2025. године, прибројао лику светих свету и блажену Ану, мајку светог Василија Острошког, а за дан њеног празновања је одређен 30. април/13. мај, дан после спомена светог Василија Острошког.

О новопросијавшој светитељки се зна мало, али то не умањује њену светитељску личност. Преподобни Јустин Ћелијски наводи у *Житијима свейих* за 29. април/12. мај да су родитељи светог Василија Острошког били Петар и Ана Јовановић из Мркоњића у Поповом Пољу. Тај простор походили су, проповедајући реч Божју, најпре свети апостоли Павле и Тит, а потом и свети словенски просветитељи и учитељи Кирило и Методије и њихови свети ученици Климент, Наум, Ангеларије, Сава и Горазд. Ту је Свети Сава основао и једну од својих свештених епископија.

Преподобни Јустин Ћелијски даље наводи да су родитељи светог Василија живели веома скромно и благочестиво. Његов отац, Петар Јовановић, свакодневно је, од јутра до вечери, радио тешке послове како би својој породици пружио оно што је било најнеопходније. Ана Јовановић је молитвено бдила над својим чедом са мајчинском и жртвеном љубављу, усадивши у његову душу искру вере. Свети Василије Острошки је у родитељском дому примио прва знања о вери и животу у Цркви. Тако је, благодарећи својој мајци, научен првим молитвама и усмерен на врлински начин живота. Управо је молитвено-врлински етос био постојани темељ живота светог Василија Острошког, и то од његовог раног детињства.

Света и блажена Ана

Тако је света и блажена Ана стала у ред многобројних светих мајки које су, са смирењем, љубављу, жртвом и следовањем вољи Божјој, родиле и одгајиле будуће светитеље. Света Емилија (мајка светог Василија Великог), преподобна Нона (мајка светог Григорија Богослова), света Антуса (мајка светог Јована Златоуста), преподобна Анастасија Српска (мајка Светог Саве) и многе друге свете мајке постале су пример истинске побожности, непоколебиве вере, истинске смерности, самопожртвовања и благодарног служења Господу. Али, што је најважније, ове праведне мајке су све од Бога им да-

роване таланте и љубав уложиле у своју децу.

Света и блажена Ана је била сахрањена на старом сеоском гробљу у Мркоњићима, у непосредној близини гробљанског Светониколајевског храма. Нажалост, због људске немарности, гроб мајке светог Василија Острошког је у једном временском периоду био заборављен. Постоји записано сведочанство о чудесном проналаску гроба свете Ане. У том сведочанству се наводи да је извесног Трифка Милутиновића из Мркоњића пресрео старац са дугом седом косом и брадом на стази која се спушта ка главном путу, представљајући се као монах. Казао је да је на сеоском у гробљу, седам корака од десног угла црквице светог Николе, сахрањена мајка светог Василија Острошког, да би после те поруке неким чудом тај монах изненада нестао. Трифко је послушао савет, пошао на сеоско гробље, одмерио седам корака од цркве и копао све док није наишао на гробно место где се данас налази споменик светитељевој мајци. Споменик који се до данас налази над местом погребља

Поводи

светитељке подигли су житељи Поповог Поља, а освештан је 1966. године од стране блаженопочившег митрополита дабробосанског Владислава.

Одлуком Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве, у мају 1996. године, извршено је пресвлачење моштију светог Василија Острошког и уприличена је вишедневна литија са светитељевим моштима. Блаженопочивши патријарх српски Павле је, са многобројним архијерејима, свештенством и монаштвом, предводио литију кроз Херцеговину. Тада су мошти светог Василија Острошког биле положене и на гроб његове свете мајке.

На празник светог апостола и јеванђелиста Марка 2023. године, служена је света Литургија у Светониколајевском храму на старом сеоском гробљу у Мркоњићима. После свете Литургије, служен је помен на гробу мајке светог Василија Острошког и извршен је чин обретења њених светих моштију. После уклањања првог слоја земље откривене су кости које су, по свему судећи, припадале неколицини различитих људи. Међу овим костима је пронађен и аустроугарски новчић из 1900. године, што указује на то да су кости новијег датума, очигледно накнадно положене преко већ постојећег гроба. То је био знак да је потребно копати још дубље. Даљим копањем откривен је стари споменик од клесаног камена из једног комада, са дуборезним крстом са обе стране. Настављено је са копањем и на дубини од око једног метра и двадесет сантиметара је откривена танка надгробна плоча која наткрива још један гроб. Наведена плоча је пажљиво уклоњена уз стручни надзор и искусне савете археолога, лекара и присутног свештенства. Тако су пронађене мошти свете и блажене Ане. У свечаној литији су пренете од гробља до манастирског храма светог Василија, где су омивене и положене у кивот.

Свети Василије Острошки

Део моштију светитељке је положен у кивот у Саборном храму светог Василија Острошког у Никшићу.

У химнографији која је спевана у славу Божју, а у част свете и блажене Ане, истичу се њена жртвена љубав, као и молитвеност и истрајност у подвигу. Заједно са својим супругом Петром блажена Ана се упоређује са родитељима Пресвете Богородице, јер су, попут светих Јоакима и Ане, своје чедо предали на службу Богу у оближњој Свето-ваведењској обитељи. У стихирама се наглашавају њена храброст и постојаност, али и спремност да, задојена љубављу Христовом, ту љубав пре-

несе и на своје чедо. Према речима химнографа, света Ана је постала драгоцен украс Српске Цркве и наставница свим мајкама које, угледајући се на њу, васпитавају своју децу „у страху Господњем”, у духу светог Јеванђеља.

Стојећи пред кивотом свете и блажене Ане и њеног сина, светог Василија Острошког, духовним и телесним очима гледамо неизрециво чудо, гледамо како је Божјом љубављу и Његовим старањем о нама побеђен поредак природе, јер целивамо свете мошти којих се није дотакла трулеж пролазности. Чудесна је и љубав којом нас грли мајка светог Василија. Света Ана нас грли као што је грлила свога сина, поучава нас као што је поучавала њега, буди наша лења и успавана срца, позивајући нас на ревност у молитви и на истрајност у добрим делима. Гледајући ово чудо које Господ преко светих Својих твори, остаје нам само да искрено упутимо молитву новоприсијавшој светитељки: Праведна и света мајко, родитељко светог Василија Острошког, погледај на нас и врати нас на пут са којег смо одступили; одагнај од нас људску сујету, гордост и отуђеност, а у наша срца усади мир, љубав, радост и сваку врлину, како бисмо достојно славили Господа нашег, корачајући ка радости Царства небеског!

Хришћани у савременом свету

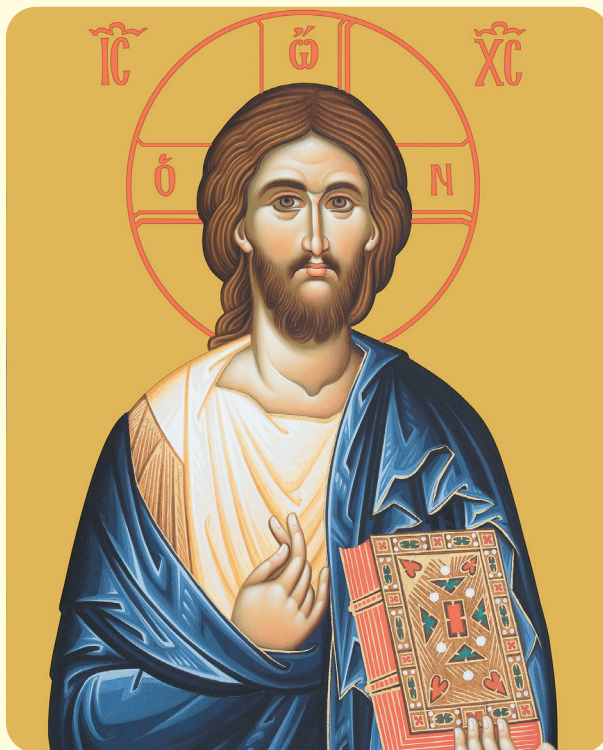
Марко Радаковић „ИСТИНА ЋЕ ВАС ОСЛОБОДИТИ”

Многи су очекивали да ће се, уз развој технологије и уз већу брзину ширења информација и вести, смањити лажи, предрасуде и злонамерне осуде. Сведоци смо да се то није догодило. Више него икада морамо бити опрезни и будни да не бисмо олако поверовали у неистину и да не бисмо другог, често непроверено и лакомислено, подвргли осуди. Стиче се утисак да људски род никада неће бити имун на предрасуде.

Хришћани су позвани да одбаце неутемељена мишљења и ставове, истинујући у љубави и љубећи у истини. Господ Исус Христос је рекао: „Ако ви останете у науци мојој, заиста сте моји ученици. И познаћете истину, и истина ће вас ослободити” (Јов. 8, 31 – 32). Наука Христова се баштини, проповеда и живи у Цркви Христовој још од догађаја Педесетнице. Свети Дух је говорио и делао кроз пророке у Старом Завету, а у Новом Завету то чини кроз свете апостоле. Пре Свог Вазнесења Христос обећава Духа Истине: „А када дође Утешитељ, Кога ћу вам послати од Оца, Дух Истине, Који од Оца исходи, Он ће сведочити за мене” (Јов. 15, 26). Благодат Светога Духа се даље преноси, живи и шири у светој Цркви, и управо је благодат оно што чува истину кроз векове. Не чувају истину појединци у Цркви већ благодат Светога Духа, која нас сабира кроз богослужење. Зато ниједан човек не може сам по себи бити мерило истине у Православној Цркви него то може бити једино пуноћа Цркве.

У хришћанском животу важну улогу има расуђивање, које подразумева зрело духовно промишљање и буђење потребе за променом, преумљењем, исправљањем из љубави, а у вери. У том смислу би предрасуда било нешто што настаје пре расуђивања или без њега. Предрасуда је доношење суда о другоме и другачијем, без жеље да га заиста упознамо и да узрастамо у богатству разлика.

Неке од библијских личности су биле склоне предрасудама. Свети пророк Самуило је желео да миропомаже за цара неког од

Господ Исус Христос

Давидове браће, а не Давида, јер су му чинило да су снажнији и способнији од њега. Бог поручује Самуилу нешто на шта би требало и ми чешће да се подсећамо пре но што некоме судимо на основу спољашњег изгледа или угледа: „Јер не гледам што човек гледа; човек гледа што је на очима, а Господ гледа на срце” (1Сам. 16, 7). Пророк Јона је био потпуно уверен да Ниневљани, његови непријатељи, не заслужују спасење. Но и њега је Господ усмерио да се удаљи од погрешног схватања.

Сам Христос је био жртва предрасуда. Спочитавали су Му Његово порекло. „Није ли ово Исус, син Јосифов, коме ми знамо оца и матер? Како, дакле, он говори: Са неба сам сишао?” (Јов. 6, 42); „Из Назарета може ли бити што добро?” (Јов. 1, 46). Због предрасуда су Христови сународници желели да Га убију већ на самом почетку Његовог делања (Лук. 4). Предрасуде свештеника и народа о Њему, уз недостатак жеље и добре воље да Га прихвате, довели су до неправедног суђења, мучења и страшног Распећа.

Хришћани у савременом свету

Господ Исус Христос, будући Сама Истина, осветљавао је многим пут, тиме их удаљујући од лажи и опасности предрасудâ. Он од жене Самарјанке тражи да пије воду и разговара са њом, и то на кладенцу. Потом она доводи многе друге Самарјане, отпаднике од прадедовске вере, који са Њим разговарају, што је у оно време сматрано великим преступом. Слично се догодило и при сусрету Христа са женом Хананејком, која је била незнабошкиња. Она моли Христа да јој се смилује јер јој је ћерка била болесна. Једно време је Господ занемарује, па јој каже да је послан само Јеврејима, а одмах потом додаје: „Није добро узети хлеб од деце и бацити псима.” А она на то рече: „Да, Господе! Али и пашчад једе од мрвâ што падају са трпезе господара њихових” (Мат. 15, 26 – 27). Христос је после овога похвалио Хананејкину веру и исцелио јој ћерку.

Шта то нама данас говори? Свети Дух надилази границе и позива нас да одбацимо све предрасуде. Сви смо призвани да будемо једно у Христу и да гледамо сваког човека као створеног по лику Божјем. „Јер који се год у Христа крстисте, у Христа се обукосте. Нема више Јудејина ни Јелина, нема више роба ни слободнога, нема више мушког ни женског, јер сте ви сви једно у Христу Исусу” (Гал. 3, 27 – 28). Свети апостол Павле пише како у Христу нема „ни роба ни слободнога” у време када је скоро четвртина становништва била робље. Не позива на бунт већ позива на схватање да пред Богом није важно да ли је

неко роб или слободан. И управо овакво схватање је допринело да се такав облик ропства укине. Хришћанство није позивало на насилну револуцију робова против господарâ, сиромашних против богатих, већ на преображај у срцима људи.

Први хришћани су били жртве предрасудâ још од времена светих апостола. И Јевреји и незнабошци су имали своје погрешне представе о томе ко су и какви су хришћани и било је веома тешко уверити их у супрот-

но. Многи су сматрали да су хришћани канибали, родоскрвници, политички непријатељи поретка, чак и атеисти. Хришћани су и дан-данас мета различитих предрасуда. Али, морамо жалосно закључити да су и многи хришћани склони предрасудама према својој браћи и сестрама.

На Литургији се свештеник моли за своје грехе и „за незнања народна”. У другој молишви верних свештенослужитељ произноси: „А даруј, Боже, и овима који се моле са нама напредак у животу и вери и разуму духовноме.” Символу вере претходи позив да љубимо једни друге да бисмо једнодушно исповедали Свету Тројицу. То нас враћа на почетак: православни хришћани истинују у љубави и љубе у истини. Молимо се да све нас Бог сачува од предрасудâ, заблудâ, острашћених осуда и олакких оптужби; да у Њему будемо једно – различитог порекла, различитих мишљења и ставова, али једно у Васкрсломе Христу.

Вероучитељица Весна Ивковић „ГОСПОД ЈЕ НА ОВОМЕ МЕСТУ, А ЈА НЕ ЗНАДОХ” (Чудесна повест о појави иконе на прозору)

Пачир – село у срцу бачке равнице које уме да изненади. На први поглед, то је земља широких, непрегледних поља пшенице и сунцокрета. Али, када праскозорје почне да се прелама преко пачирских успона и низбрдица, учини нам се да смо на обронцима Фрушке Горе, а не у равничарском селу. У вечерњим часовима, када „небеса казују славу Божју”, свод небески се прелива у безброј нијанси плаветнила, као на иконама древних иконописаца. У тим тренуцима се чини да је земља отворила своје двери и претворила се у олтар природе, где сваки цвет, свако стабло, сваки пупољак, шапатом понавља речи Створитеља: „Нека буде светлост!”

И баш у том тихом селу, где су једино црквена звона прекидала отмени мир равнице, догодио се један необјашњив догађај, који се није могао свести на образложења људске логике. Било је то јула 1948. године, када се Пачир са околним селима припремао за своју храмовну славу – Петровдан. Тадашњи пачирски парох био је свештеник Владимир Родзјанко (потоњи санфранцискански епископ Василије), руски емигрант и унук славног Михаила Родзјанка, последњег председника руске Думе у време цара Николаја II. Отац Владимир је био човек особите руске лирске побожности, укрепљујуће вере и племенитости, умилних очију у којима су се, као у виру, спојиле руска молитвена дубина и српска стаменост. Пачирска земља честитих хлеботво-

Храм Светих апостола Петра и Павла у Пачиру

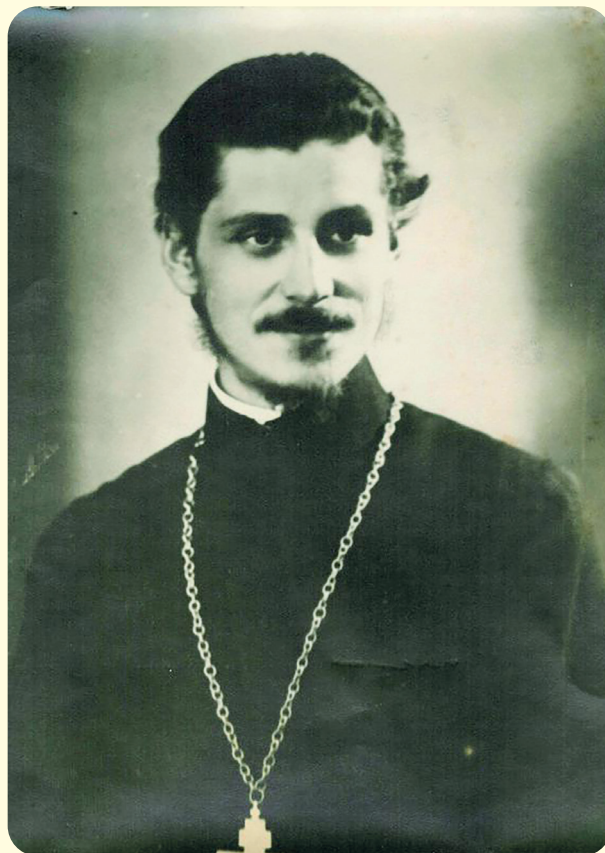
Из летописа

раца пригрлила је тог кротког пастира као свог истинског оца, јер је отац Владимир, обдарен раскошном унутрашњом лепотом и бистрином ума, имао слуха и за обичну људску мисао. Његов животни пут је био пут Голготе, трновит пут који пролази кроз прогоне и патње, али и кроз оне светле тренутке у којима Бог открива Своју славу кроз немоћи људи.

Једне вечери уочи храмовне славе, док се отац Владимир спремао да служи вечерње, његови парохијани су са трепетом и уплахилено дошли и рекли му да су се на прозорима једне куће појавили ликови светитеља. У то време се широм тадашње Југославије причало о чудесним јављањима ликова светитеља на прозорима, као да је Сâм Свевишњи подсећао народ да се не удаљује од вере у смутним временима. Атеисти су ове појаве исмевали, говорећи да су то само мрље од неопраних прозора. Али, у простодушним срцима верних се рађала мисао да их Господ опомиње да скину окорелу мрену неверја са својих очију и прогледају.

Оно што је отац Владимир затекао било је заиста чудо: на мутном и старом прозорском стаклу, у воденим линијама, као на небеском платну, били су приказани свети јеванђелисти Матеј и Марко са Јеванђељем у рукама, док је изнад њих сијало свевидеће Божје око, а у дну иконе се видео православни храм. Све ово се одиграло баш у кући секретара Комунистичке партије, јер светлост Христова блиста и у најистрајнијој тами. Оштроумни отац Владимир је знао да са оваквим појавама треба бити веома обазрив и одмах је посетио дом у којем се икона појавила. Испитивањем газдарице тог дома, која је и сама изражавала жаљење због нецрквености своје породице, свештенику је постало јасно да је у питању чудесно обновљење иконе. Скромна жена је објашњавала да никада раније није видела те ликове на прозору, само да је стакло било мутно од старости. То стакло је засигурно било копија витража, а ликови су временом изbledели и остале су само мрље, из којих су се тада чудом показали изbledели и избрисани ликови јеванђелиста.

Отац Владимир је икону однео и поставио у храм, желећи да је сачува као светињу.

Свештеник Владимир Родзјанко

Али, ноћ је донела искушење. Појавио се један младић у војној униформи, бивши парохијанин, са револвером у рукама. Захтевао је да му се икона преда. Мирољубиви отац Василије, непомирљив са помишљу да се светиња брани силом, није могао да замисли да ће овај човек подићи руку на несумњиве трагове Божјег присуства. Икона је ипак однета и разбијена, као што су кроз историју Цркве многа небеска огњишта бивала рушена, под руком слепих, чије срце је остало глуво за вечност.

Ускоро је уследио нови удар – испитивање и хапшење. Комунистички режим је у оцу Владимиру видео опасност, јер је имао моћ да буди савести и покреће срца. Оптужили су га да је чудо на стаклу изрежирао, као да се Божја сила може призвати приземним лукавством или опонашати преваром. Тражили су од њега да се одрекне свог пастирског позива, да своју реч употреби за пропаганду „Народног фронта“. Као непоколебиви апостол одговорио је смело: „Ја сам лојалан држави, али не могу учинити ништа што је противно Јеванђељу.“ Тиме је потписао своју пресуду.

Из летописа

На празник светих апостола Петра и Павла, док је народ чекао вечерњу службу, он је био ухапшен. Али његово стадо није ћутало, те је полиција због инсистирања народа ослободила оца Владимира и дозволила да са својом паством прослави заштитнике села. Када је са полицијом стигао до пачирског храма, дочекао га је призор који је одисао бесмртном свечаношћу. Људи су, као древни мученици, стали пред полицију и храбро и громко узвикивали: „Вратите нам нашег свештеника! Немате право да нам забрањујете службу!” Народ је певао, омладина је клицала: „Живео свештеник!” Отац Владимир је био задивљен ревношћу и одлучношћу своје пастве. Њихов глас је звучао као победоносни одјек пасхалног звона – пун вере и несаломивости. И премда је тај дан изгледао као једна васкршња литија, отац Владимир је осећао да га чекају кривудасти путеви посути трњем. Најватренији браниоци Цркве су своју неустрашивост платили сопственим животом. Најистакнутији међу њима био је Алекса Гргур, житељ Бајмока.

Али, отац Владимир је убрзо поново ухапшен, а лажни суд је изрекао пресуду – осам година робије због „прекорачења дозвољене верске пропаганде”. Међутим, тамнице нису угасиле његов бодри дух. Живот у затворима, тамницама и логору био је врло окрутан. Ћелије су биле пренатрпане, пуне мрака и увредâ; људи су спавали једни на другима, као робови без имена; људско достојанство је било потпуно сатрто. Једне ноћи, изнемогао и уморан од тешких физичких послова, отац Владимир је заспао не изговоривши молитву. Тада му се у сну јавио свети Серафим Саровски, са својом благом, али снажном речју: „Зашто си малодушан? Ја сам себи устро-

Владика Василије Родзјанко

јио такав живот да у мени умре стари човек греха, а нови да васкрсне, а ти си то добио на дар. Радуј се, Христос васкрсе!” Пробудио се потпуно обновљен, други човек. Све је споља било исто – озлојеђеност, мрак, грубе руке стражарâ, али изнутра је био испуњен неугасивом снагом и надом. Ова необична посета светитеља удахнула је дах небеске утехе у свештениково срце, израђавано страхом и неизвесношћу, и помогла му да смерно издржи бремене једног горког времена. И када су се затворска врата за њим затварала, више није био сâм. У дубини његовог бића пламтео је неуништиви огањ Серафимове аврамовске вере, који је светитељ оставио као благослов свима који су „прогнани правде ради”.

Тако је један прозор, у простоти једног пачирског дома, постао прозор ка вечности, отворен за оне који умеју да гледају чистим срцем. Ми данас стојимо на том прозору, загледани у боголикоост ратника Божјег, оца Владимира и владике Василија, који дише слободом Христовом и надахњује нас у сва времена.

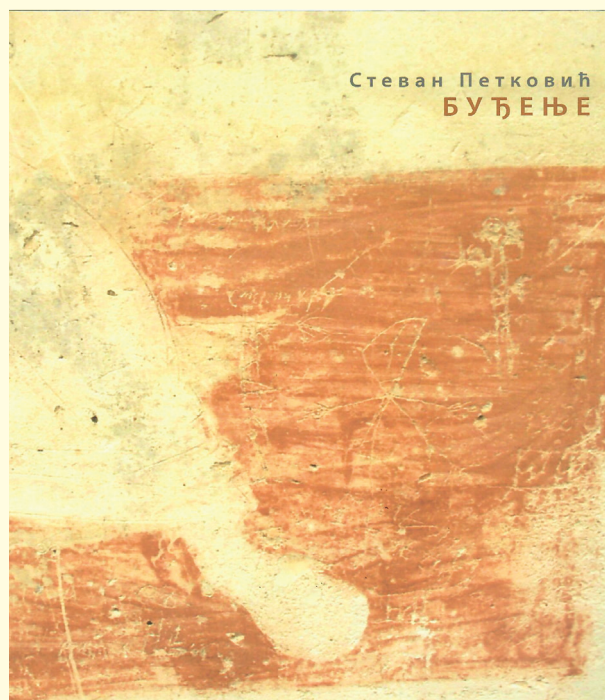
Нова издања

Катихета Бранислав Илић КЊИГА О ДУХОВНОМ БУЋЕЊУ

(Стеван Петковић, Буђење, Катихетски одбор Епархије бачке,
Нови Сад 2024, 84. стр.)

Са благословом Његовог Високопреосвештенства Митрополита бачког др Иринеја, објављена је књига *Буђење*, чији аутор је умировљени катихета Стеван Петковић. Да Господ од нас не очекује веру у чуда већ чудо од вере, сведочи и ревност аутора који нас је, упркос својој телесној немоћи, обрадовао књигом у којој се налазе промишљања о најважнијим темама духовног живота. Из садржаја књиге исијава искуство аутора да најдубље и надумне тајне приближи читаоцима. Умировљени катихета Стеван Петковић је, стављајући се у службу Цркве, веома рано почео да предаје верску наставу, најпре при новосадским храмовима, а после враћања верске наставе у образовни систем наше државе он је реч Божју са љубављу преносио на поверене му ученике у школама. Због телесне немоћи и болести која је све више напредовала, умировљен је и тако је завршена његова катихетска служба у школи. Међутим, надахнут љубављу и ревношћу, он је усмену реч заменио писаном, настављајући тако да у другачијој форми говори о тајнама наше вере. Ова књига је својеврсно саборно дело. Будући да Стеван није у могућности да сâм записује, он је усмено казивао, а захваљујући његовим пријатељима, усмена реч је преточена у писану.

Наслов књиге није случајан. Он указује на духовно буђење, на преображење свеколиког људског бића које је могуће једино у заједници са Господом. Књига садржи шеснаест текстова које је аутор написао веома сажето и јасно, остављајући читаоцу могућност да се и сâм замисли и проникне у тајну вере и живота. Стеван је покушао да пружи одговор на суштинско питање које човек кроз целокупну историју увек и изнова поставља: ко смо и куда идемо? Свака реч је искуствена и делатно пројављена у животу аутора, он у свему види прилику за узношење славе Богу. Садржај књиге нам попут мозаика доноси ра-

зличите теме, дајући притом један закључак: без Бога не можемо чинити ништа. Сâм аутор наглашава да је живљење у Православљу радовање сусрету са Христом.

На почетку књиге катихета Стеван говори о доживљају присуства Божјег у свом животу, истичући да је истинска љубав доказ Божјег присуства. Своју мисао темељи и на светописамским сведочанствима Старог и Новог Завета, говорећи о Богу као вечно постојећој Љубави. У наставку он доноси поучну причу о људском животу као дару Божјем. Према речима аутора, љубав је највећа тајна људског живота, јер само када волимо, ми истински живимо. Аутор пише и о Светом Писму као *Књизи живој* која нам открива Бога. Литургија је тема о којој аутор надахнуто пише и предочава њен значај, сведочећи да је она жила куцавица свеколиког живота у Христу. Стеван у овом поглављу даје одређене смернице за припрему и учешће у Литургији. У наставку књиге аутор пише о Господу Исусу Христу као нашем Спаситељу и Учитељу

Нова издања

истинске љубави. Говорећи о Пресветој Богородици, он истиче њену улогу у Домостроју нашега спасења и спремност да без колебања и страха следује вољи Божјој.

Средишњи део књиге је посвећен теми Васкрсења. Аутор своју мисао темељи на речима богомудрог апостола Павла, који на више места указује да наша вера и живот немају смисла ако Христос није васкрсао. Други део књиге нам доноси одговоре на практична питања наше вере, почевши од питања како живети у Христу, где аутор наглашава важност светотајинског живота у Цркви, уз подсећање на важност врлинског живота. Када говори о врлинама, аутор кроз конкретне примере указује на важност праштања и делатне љубави кроз које човек постаје спреман да ступи у заједницу са Богом. Аутор истиче и да је сваки човек као боголико биће призван на светост. На тему о светитељима ослања се текст о икони. Аутор истиче да је

у свакој светитељској икони присутан Прволик, без Којег све губи смисао.

Завршни део књиге садржи практичне смернице за живот у Цркви и поуке о томе како живети хришћански и победити греховне слабости. Садржај књиге је закључен промишљањем о Цркви, коју аутор назива *Сабором њијашеља Христових*.

Према нашем скромном утиску, ово душекорисно штиво може послужити катихетама и вероучитељима као помоћно средство у настави. Поред свега наведеног, књига *Буђење* својим садржајем буди свакога од нас, не допушта нам да нас животна врева отргне од суштине живота, не дозвољава нам да се ваљамо у греховном блату, већ нас опомиње и подстиче да, бивајући загледи у Христа, устанемо и сперемо са себе прљавштину греха, али и да настојимо да кроз свете Тајне и свете врлине увек будемо усмерени ка Христу, Који је Пут, Истина и Живот (Јов. 14, 6).

Из школске клупе

Са часа веронауке О КРСНОЈ СЛАВИ

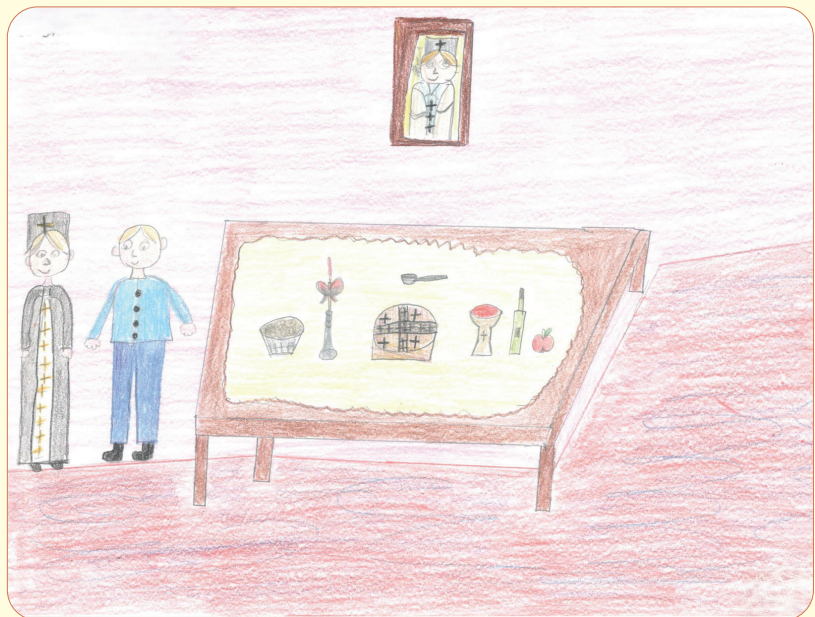
Катихета: Помаже Бог, драга децо! Помолили смо се на почетку часа, као што то увек чинимо. Молитва је саставни део нашег живота. Она је наш разговор са Богом, а неретко можемо чути и да је молитва *дисање душе*. Децо, да ли се ми у својим молитвама обраћамо увек и искључиво само Богу?

Наталија: У молитвама ми помињемо и Пресвету Богородицу, светога Јована и све друге светитеље, јер су они наши молитвени посредници пред Богом. Сваке вечери пред одлазак на починак, поред редовних молитава из молитвеника, ја сам навикла да се молим својим речима светом великомученику Георгију, светитељу кога прослављамо као крсну славу.

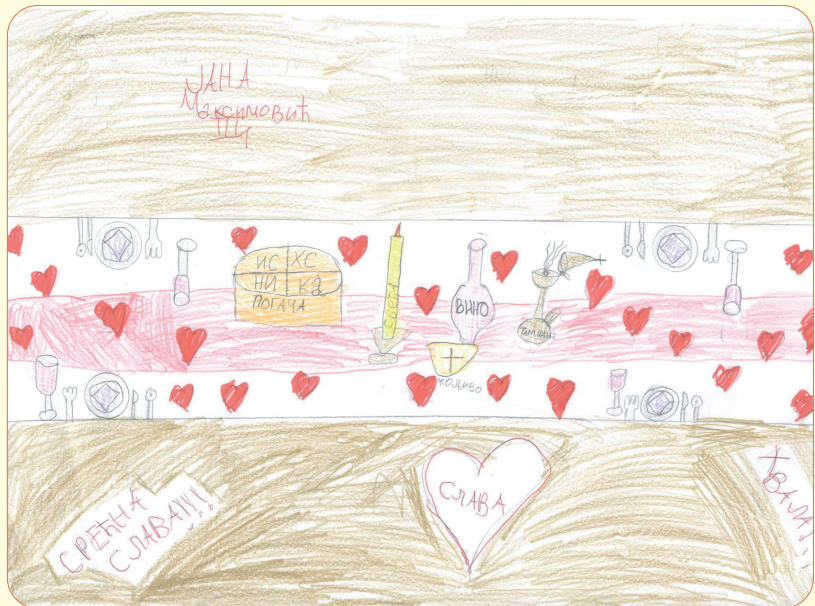
Катихета: Наталија, лепо си ово објаснила! Да ли би хтела да нам кажеш којим се то речима молиш светом Георгију?

Наталија: Свети великомучениче Георгије, моли Бога за нас!

Катихета: Ово је био леп увод у тему нашег данашњег часа, а то је крсно име или слава. Дозволите ми да вам кажем неколико речи о светитељству, како бисмо у наставку часа јасније сагледали значај крсне славе која се прославља искључиво код нас православних Срба. Свакога дана на богослужењима Црква прославља и велича светитеље који су својим животом и подвигом угодили Господу и удостојили се неувенљивог венца светитељства. Светитељи никада не траже своју славу већ исповедају славу Божју и трагају за славом Божјом. Угледајући се на светитеље који су нам постали образац истинског живота у Христу и прослављајући њихов све-

Неда Миловановић, 3. разред
Основне школе „Бранко Радичевић”, Нови Сад

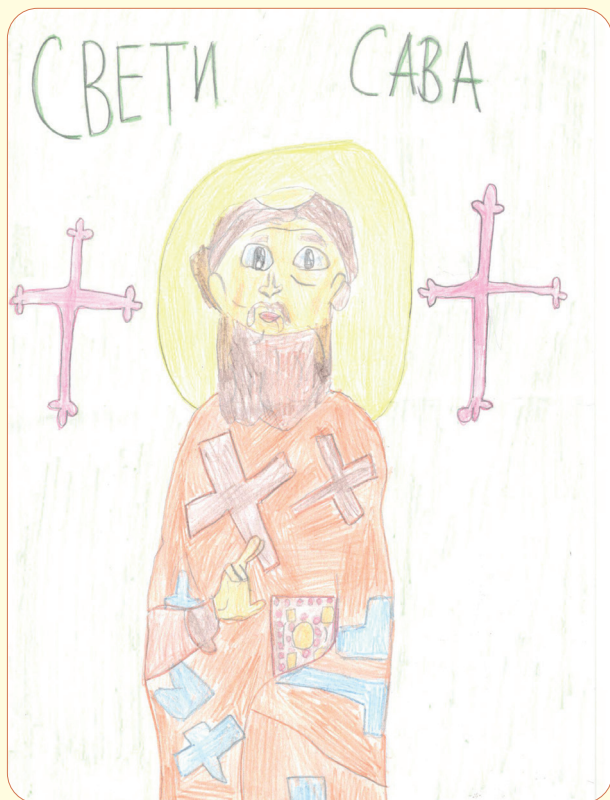

Јана Максимовић, 3. разред
Основне школе „Бранко Радичевић”, Нови Сад

штени спомен појединачно или саборно, узносимо молитвени вапај Господу да, њиховим молитвеним посредовањем, и нас утврди на том путу светости. Светитељи су људске личности које су у потпуности следовале путу Христовом, живећи по Јеванђељу, у непреста-

Из школске клупе

Миона Лукић, 1. разред
Основне школе „Бранко Радичевић”, Нови Сад

ном духовном уздизању. У свим црквеним песмама у којима прослављамо светитеље Божје истиче се њихова истрајност и непоколебљивост, али и истина да су они ходали земљом, а држали се небеских начела. То благословено хођење земљом, које је прожето духовном загледаношћу у небо, сведочи да се светитељи нису богатали земаљским и пролазним добрима већ су себе богатали Богом и вечном љубављу Његовом, указујући да није богат онај човек који има изобиље новца и других овоземаљских добара већ онај који је себе обогатио вечним јеванђелским вредностима. Поред тога што свакодневно богослужбено прослављамо многобројне светитеље, поједини свештени спомени у току једне године се прослављају свечаније, а у том реду јесу и спомени оних светитеља које прослављамо као славу или крсно име. Да ли би неко од вас могао да ми каже шта је то слава или крсно име?

Теодора: Слава је дан када прослављамо светитеља који је молитвени заштитник наше породице. Моја породица прославља светог Јована Пророка, Претечу и Крститеља

Јана Максимовић, 3. разред
Основне школе „Бранко Радичевић”, Нови Сад

Господњег. У току једне године постоји неколико празничних дана када се прославља свети Јован, а моја породица прославља Сабор светог Јована Крститеља.

Катихета: Дивно, Теодора!

Теодора: Наш свештеник нам сваке године долази на дан наше славе. Сећам се да је ове године у својој беседи pouчио моје родитеље и мене да не треба да прослављамо светог Јована само и искључиво на дан наше славе већ је неопходно да му се свакодневно обраћамо у својим молитвама, а због тога је важно да свакога дана у нашем дому гори кандило пред иконом светог Јована.

Катихета: Хвала ти, Теодора! А да ли неко може да ми каже шта је све потребно да се припреми за дан крсне славе?

Александар: Славски колач, кољиво, вино и свећа.

Катихета: Тако је, Александре! Прослављање славе у нашем дому треба да буде органски наставак нашег учешћа у светој Литургији. Прослава славе без учествовања у светој Литургији нема свој пуни смисао. Споменуо си славски колач. Он представља наш принос

Из школске клупе

у славу Божју, а у част светитеља којега прослављамо. Славски колач је наше приношење благодарности Богу јер смо кроз Господа Исуса Христа и Његово страдање задобили спасење. Славска свећа, која треба да је од чистог пчелињег воска, такође означава жртву – најчистију и најневинију. Као што пчеле праве мед, сакупљајући слadak мирисни сок са разних чистих и мирисних цветова, тако и молитва у нашем дому треба да потиче из нашег чистог срца и неукаљане, мирисне душе. Славском свећом се изражава свечаност и радост празника.

Василије: Кољиво се припрема у спомен на наше упокојене сроднике.

Катихета: У праву си, Василије! Када прослављамо крсну славу, ми се у својој молитви и празничној радости сећамо и свих наших предака који су упокојени, а који су пре нас живели у православној благочестивој вери, како се и наводи у молитви за освећење кољива. Споменули смо кандило које би требало свакодневно да гори пред славском иконом и то има свој дубљи значај. Уље које се у кандилу прислужује такође представља наш молитвени принос Богу. Кађење тамјаном означава нашу молитву која треба да потиче из чистог срца, како би Господу била пријатна и драга, као што је нама благ и пријатан мирис тамјана. Као што видите, све има свој смисао и све нам то шаље снажну поруку: да треба да подражавамо светитеље трудећи се да свој живот утемељимо на богослужбеном начину постојања, да богослужење, пост и молитва буду темељ свега што свакодневно чинимо. Потрудите се да се свакога дана молитве пред иконом светитеља кога прослављате као крсну славу. Та молитва ће у вама родити и потребу да дубље проникнете у

Уна Тркуља, 4. разред
Основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

Матија Живковић, 5. разред
Основне школе „Бранко Радичевић”, Нови Сад

личност тог светитеља, да сазнате не само биографске детаље из његовог житија већ и да разумете шта вам својим светим животом поручује тај исти светитељ.

Андреј: Светитељи нас позивају на љубав и добра дела.

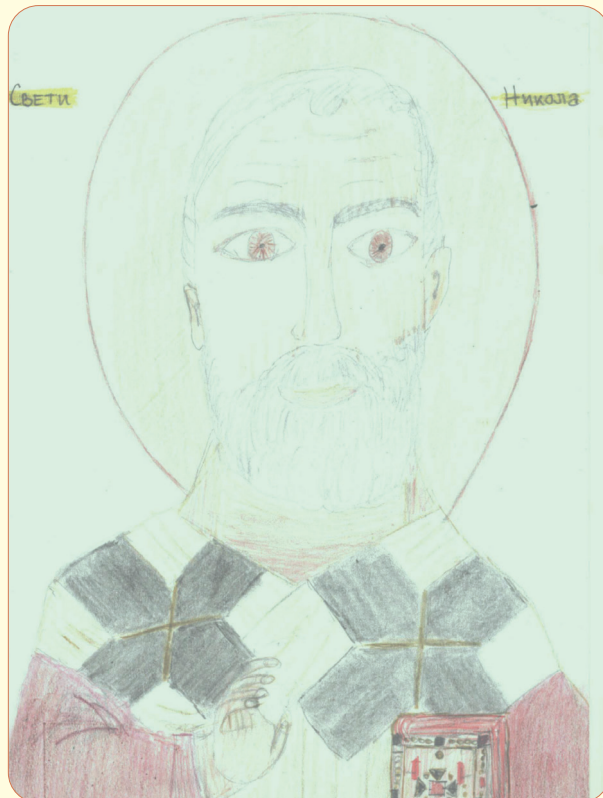
Катихета: Управо тако! Примери светих угодника Божјих нам показују да је свако ко је Христов и ко жели да буде Његов призван да иде за Њим и Његовим путем, односно

Из школске клупе

Марта Цвејић Семи Шимоњи, 3. разред
Основне школе „Бранко Радичевић”, Нови Сад

Милица Џаја, 4. разред
Основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

призван је да се одрекне себе и да узме свој крст. Децо, тајна животног крста и подвига је тајна најдубље могуће саможртвене љубави. Само најдубља и најнесебичнија љубав је у стању да се одрекне себе ради другог. Као што сунце несебично раздаје свим створењима своју светлост и топлоту, бивајући извор живота за сва бића, тако се крстолика и христолика љубав показује и открива као унутарња светлост, снага, живот и топлина свега постојећег. Корачати духовним корацима уским путем значи победити у себи самодовољност, себичност и мишљење да у овом животу све можемо сами и да је могућ наш однос са Богом без других људи. Човек је биће заједнице, биће саборности и биће које жуди за заједницом са Богом и другим људима. Свему томе

Олга Гломазић, 3. разред
Основне школе „Бранко Радичевић”, Нови Сад

нас уче светитељи које прослављамо, којима се у нашим храмовима и домовима молимо и на које се угледамо.

Приредио катихета Бранислав Илић са ученицима Средње школе за дизајн „Богдан Шупут” у Новом Саду

Актуелности

Слава Светоархангелског манастира у Ковиљу

На Сабор светог архистратига Гаврила, у суботу, 13/26. јула 2025. године, прослављена је слава Светоархангелског манастира у Ковиљу. На светој архијерејској Литургији је началствовао Његова Светост Патријарх српски господин Порфирије. Светејшем Патријарху српском су саслуживали Високопреосвећени Митрополит бачки господин др Иринеј, Преосвећена господа епископи мохачки Дамаскин и јенопољски Никон, архимандрит Прокопије (Тајар) из Антиохијске Патријаршије, протосинђел Венијамин из манастира Ваведења у Београду, протосинђел Симеон из манастира Букова, јеромонах Димитрије из манастира Шишатовца, ђакон Василије Перић из Архиепископије београдско-карловачке, као и свештенство и ђаконство Епархије бачке.

У беседи после прочитаног јеванђелског одељка Његова Светост Патријарх српски г. Порфирије је нагласио следеће: „Нема већер благослова од тога да један манастир има за своју славу светог архангела Гаврила; да има за покровитеља и чувара онога који се једампут засвагда и у векове векова определио да служи вољи Божјој. Али, то је истовремено и пример и позив свакој монашкој заједници, па и овој, да се угледа на анђелско опредељење светог архангела Гаврила и свих небеских сила. Јер, пример за углед монасима јесу анђели, а монаси би требало да буду и заступници

пред Богом за све остале верне и за читав свет.”

На крају свете Литургије, Светејши Патријарх српски је извршио чин благосиљања славских дарова. По завршетку свете Литургије, Високопреосвећени Митрополит бачки г. Иринеј је заблагодарио Његовој Светости на служењу Литургије у манастиру Ковиљу и на речима поуке.

Благољепију свете Литургије су допринели монаси Светоархангелског манастира и чланови хора Школе црквеног појања „Свети Јован Дамаскин” при Црквеној општини новосадској, под руководством ђакона др Владимира Антића. Светој Литургији је присуствовао г. Жарко Мићин, градоначелник Новог Сада.

Празник Преображења Господњег у Саборном храму у Новом Саду

На празник Преображења Господњег, у уторак, 6/19. августа 2025. године, на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду началствовао је Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј, уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа мохачког господина Дамаскина, свештенства Саборног храма и новосадских ђакона.

После прочитаног јеванђелског одељка, Високопреосвећени Митрополит бачки г. Иринеј је у својој архипастирској беседи указао на значај и смисао празника Преображења Христовог, нагласивши следеће: „Христос се Својом природом не мења, не преображава, али, како каже и Јеванђеље и црквена химнографија, *показује славу Своју* или – како каже у својој проповеди на данашњи дан пре скоро шездесет година свети старац Јустин Ћелијски – открива Своје Божанство. Али, додаје црквени песник, *колико или како мојаху да то приме и доживе ученици*. Дакле, опет не по природи или по суштини, али

Благосиљање славских дарова поводом славе манастира Ковиља

Актуелности

Чин благосиљања новог рода винове лозе у Саборном храму

ипак реално, истински. Нису они видели неко привиђење, неку сцену нечега непостојећег, него заиста божанску славу и Христов лик у тој божанској слави. Другим речима, видели су Га, сада по први пут, Његови ученици – а кроз њих и ми и сви људи – не више само као човека него као Богочовека. И у томе је величина овога празника. Али, то није само догађај из историје, догађај из прошлости. То је догађај који је и стална порука и поука свима нама, а она је врло једноставна – да је људски лик, човек као боголико биће, као икона Божја, створен и намењен томе да се преображава, да од смртнога постаје бесмртан, од грешнога безгрешан, од пролазнога непролазан, да и њега Господ прослави са Собом и у Себи.”

После заамвоне молитве извршен је чин освећења новог рода винове лозе. По отпуста свете Литургије Митрополит бачки Иринеј је сабраном верном народу пожелео срећан и благословен празник Преображења Господњег.

Одржан састанак вероучитеља и катихетâ Епархије бачке

У суботу, 23. августа 2025. године, у дворани парохијског дома при храму Светих Кирила и Методија у Новом Саду, одржан је састанак вероучитеља и катихетâ Епархије бачке. На почетку састанка, вероучитеље и катихете је поздравио протојереј Жељко Латиновић, координатор Катихетског одбора

Епархије бачке. Састанку је присуствовао Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки г. Иринеј, који се том приликом обратио вероучитељима и катихетама Епархије бачке, указавши на значај вероучитељске службе у животу Цркве. „Бити катихета, вероучитељ, то значи једну од харизматичних служби Цркве остваривати у школском простору. Верска настава није само један предмет међу многим предметима. Ми немамо други задатак до тај да будемо сведоци и тумачи

Митрополит Иринеј на састанку вероучитеља и катихетâ

наше хришћанске православне вере, вере Цркве Божје у простору школе. Морамо покушати да сведочимо Христа целим својим бићем”, поручио је Високопреосвећени владика Иринеј. На крају обраћања, он је, призивајући благослов Божји на све, вероучитељима и катихетама Епархије бачке пожелео успех у новој школској години.

На крају састанка, вероучитељима и катихетама су уручена решења о наименовањима за вероучитељску и катихетску службу.

У Саборном храму у Новом Саду прослављен празник Успења Пресвете Богородице

У четвртак, 15/28. августа 2025. године, на празник Успења Пресвете Богородице, Ње-

Актуелности

гово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј је служио свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Новом Саду, а саслуживали су Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, свештеници Саборног храма и новосадски ђакони.

кла: *Нека ми буде њо речи Твојој!* Тако нека и гесло нашега хришћанскога живота на земљи буде: *Нека буде њо речи Господњој!* Онда ће нас Господ увек помиловати и спасавати. Тога треба да смо посебно свесни у овом нашем смутном времену”, истакао је Митрополит бачки Иринеј.

Са свете Литургије о Великој Госпојини

Беседећи после прочитаног јеванђелског зачала, Високопреосвећени владика Иринеј је нагласио да је празник Успења Пресвете Богородице најзначајнији од свих Богородичиних празника који се прослављају током црквене године и поучио сабрани верни народ о значају и улози Мајке Божје у Цркви. „Празнујући њен свети спомен, свети лик, видећи у њој и нашу Мајку самим тим што је Мајка Господа нашега, ми смо такође призвани да схватимо да и наш живот има смисла, оправдања и благослова ако идемо њеним стопама слушања речи Божје и држања те речи у нашем животу. Пресвета Богородица је у име читавог људског рода прихватила план Господњи о Оваплоћењу Христовом, јер није Бог на силу дошао у овај свет него када је у разговору са арханђелом Господњим Света Дјева Марија ре-

Празник Рођења Пресвете Богородице у Саборном храму у Новом Саду

На празник Рођења Пресвете Богородице, у недељу, 8/21. септембра 2025. године, на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду началствовао је Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј, уз саслужење Епископа мохачког господина Дамаскина, свештенства Саборног храма и новосадских ђакона.

У беседи после прочитаног јеванђелског зачала, Високопреосвећени владика бачки Иринеј је, између осталог, рекао: „У личности Пресвете Богородице је рођена нова и истинска Ева, тојест Мати Живота. Родивши Господа Христа, она је родила Онога Који је Сâм Живот. Захваљују-

Са свете Литургије о Малој Госпојини

Актуелности

ћи њеној материнској љубави према укупном људском роду, Господ нам преко ње дарује све Своје дарове, а она се непрекидно моли за сав свет. Честитајући вам велики празник Рођења Пресвете Богородице, желим да, њеним светим молитвама и молитвама свих светих, сви идемо путем спасења и да се, по нашој скромној моћи, угледамо пре свега на Самога Господа, на Пресвету Мајку Његову и на све свете угоднике Његове.”

Патрон Епархије бачке свечано прослављен у Раткову

У четвртак, 19. септембра/2. октобра 2025. године, у порти храма Преноса моштију светог великомученика Георгија у Раткову, литургијски је прослављен Патрон Епархије бачке – празник Преноса моштију светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере, и светих мученика бачких.

На светој архијерејској Литургији је началствовао Његово Преосвештенство Епископ ваљевски господин Исихије, а саслуживали су Високопреосвећени Митрополит бачки господин др Иринеј, Преосвећена господа епископи осечкопољски и барањски Херувим, шабачки Јеротеј и мохачки Дамаскин, као и свештенослужитељи Епархије бачке. Током малог входа на светој Литургији, Високопреосвећени владика Иринеј је одликовао правом ношења напрсног крста протојереје Мирослава Милића и Срђана Перића.

После прочитаног јеванђелског зачала, Високопреосвећени митрополит Иринеј је произнео беседу у којој је, између осталог, рекао: „Свети владика Иринеј Ћирић је био не само прави монах, подвижник, аскет, духован човек, човек молитве. Био је и велики богослов Цркве, зналац Светога Писма, тумач Светога Писма, зналац древних језика на којима је писано Свето Писмо. Исто тако, био је велики добротвор народа најпре у Епарихји тимочној, где је првобитно био епископ, а затим

овде у Бачкој. О светим мученицима и свештенослужитељима бачким не треба посебно говорити, јер је мученички подвиг највећи израз верности Богу и Цркви Божјој. Сâм Господ каже да нема веће љубави од ове до кад неко положи живот свој за ближње своје. А они су управо то чинили. То чине и они који данас страдају за нашу свету веру.”

После заамвоне молитве освећени су славски дарови поводом Патрона Епархије бачке. По завршетку богослужења, митрополит Иринеј је свима сабранима још једампут честитао празник, а верницима из Раткова је честитао јубилеј – двеста педесет година храма Преноса моштију светог великомученика Георгија. Потом је Епископ ваљевски г. Исихије заблагодарио Митрополиту бачком на гостопримству.

Светој архијерејској Литургији су присуствовали: г. Мирослав Илић, помоћник Покрајинског секретара за културу, информисање и односе са верским заједницама, госпођа Исидора Ђаковић, председница Општине Оџаци са сарадницима, Јакоб Пфајфер, жупник оџачки и апатински, и многобројни верни народ Епархије бачке.

На светој Литургији су појали чланови хора Школе црквеног појања „Свети Јован Дамаскин” при Црквеној општини новосадској, под руководством ђаконa др Владимира Антића, доцента Православног богословског факултета Универзитета у Београду.

Благосиљање славских дарова поводом прославе
Патрона Епархије бачке

Упокој, Господе

ПРОТОЈЕРЕЈ ЦВЕТКО МИЛИВОЈЕВИЋ (1950 – 2025)

Протојереј Цветко Миливојевић је рођен 1. фебруара 1950. године, од оца Миломира и мајке Љубице, рођене Маринковић, у засеоку Јездиновцу, који припада селу Бачевцима у општини Бајина Башта. Четворогодишњу школу је похађао у селу Јасику, а основну школу је завршио у Бачевцима. Сваке недеље је са породицом одлазио на свету Литургију у храм Светога великомученика Димитрија у Оклецу или у храм Светога пророка Илије у Бачевцима. Као дете са села, помагао је родитељима у чувању стада и притом је свакодневно читао Свето Писмо. Већ од петог разреда је почео да чита романе Фјодора Михајловича Достојевског.

Благословом блаженопочившег епископа шабачко-ваљевског Јована, а по препоруци протојереја Обрада Павловића из Љубовије, 1965. године се уписао у Богословију Светога Саве у Београду. У Богословији се предао учењу и духовном узрастању. Нарочиту пажњу је посветио беседништву и апологетици. Осим богословских дела, читао је дела руских класика и другу белетристику. По завршетку Богословије, 1970. године, уписао је Богословски факултет Српске Православне Цркве у Београду и Филозофски факултет у Београду. Током летњих и зимских распуста се враћао у родно село како би помагао породици и уједно је зарађивао за своје школовање. Као велики књигољубац, током студија је од своје уштеђевине углавном куповао књиге. То је чинио првенствено из љубави према Богу и Цркви, имајући на уму да ће му богословско усавршавање бити драгоцено у будућој служби Богу. Његов текст „О апостолству лаикâ” објављен је 1974. године у часопису *Православна мисао*. На Богословском факултету Српске Православне Цркве је дипломирао 1975. године. Исте године је одлучио да упише постдипломске студије богословља. Иако је његова жеља била да студира у Грчкој, Божји Промисао га је послао у Рим, на Понтификални институт „Алфонсијанум”, где се усавршавао у моралном богословљу.

Блаженопочивши протојереј
Цветко Миливојевић

О свом животу у Риму често је причао кроз анегдоте. У Риму се први пут у потпуности сусрео са западним светом, управо онаквим каквим га је Достојевски описао у својим делима. На летњим распустима је организовао студентска путовања са својим колегама са постдипломских студија, међу којима су, осим Европљана, били и студенти из Индије и са Далеког Истока. Током постдипломских студија је имао прилику да слуша предавања на многим европским универзитетима, као што су универзитети у Регензбургу, Лувену, Паризу, Оксфорду, Ротердаму и Минхену. Годину дана је провео на Универзитету *Кембриџ*, где је похађао предавања из нововековне философије. Притом је усавршавао своје знање у области руске хришћанске философије, увек бранећи православно богословље и српску културу. Велики узор су му били свети Владика Николај (Велимировић) и преподобни Јустин Ћелијски, чије философске студије су

Упокој, Господе

представљале основни извор његових истраживања. Постдипломске студије је окончао 1979. године, одбранивши магистарску тезу под називом „Проблем личности и кризе савести покајаног човека у делима Фјодора Михајловича Достојевског”.

По благослову Светог Архијерејског Синода, 1980. године је почео да ради као професор у Богословији Светог Арсенија Сремца у Сремским Карловцима. У Богословији је предавао Свето Писмо Старог Завета, катихизис, апологетику, философију, омилитику и историју Српске Православне Цркве, а по потреби и друге предмете. Уједно је вршио службу главног васпитача.

У брак са Даницом Маџуром из Србобрана ступио је 1993. године, после чега је престао да предаје у Богословији и преселио се у Ваљево. У Ваљеву је организовао часове веронауке, које је похађало више од шесто полазника у четири узрастне групе.

Године 1996. се преселио у Нови Сад, где га је Епископ бачки Иринеј рукоположио у ђаконски, а потом и у презвитерски чин. По рукоположењу у презвитерски чин, постављен је за пароха у Сиригу. У то време, парохија у Сиригу је обухватала седамдесет и пет домова, а после две године тај број је, његовим трудом и залагањем, порастао на триста педесет. Године 1998. је постављен за пароха у Србобрану, где је служиовао до 2000. године, када је постављен за пароха у Врбасу.

По доласку у Врбас, организовао је веронауку за одрасле, а у свом дому је свакодневно окупљао парохијане. На Богојављење 2001.

године, организовао је саборно крштење у склопу свете Литургије, на којем је крштено око двеста људи. Већ следеће године почиње да ради на прикупљању документације за реституцију црквене имовине. Од 2003. године, заједно са архитектом др Љубишом Фолићем, почиње планирање изградње православног храма у центру Врбаса. После дугих и напорних преговора са тадашњим градским властима, издејствовано је добијање земљишта за храм Вазнесења Господњег у центру Врбаса. Темеље храма осветио је, 2007. године, Епископ бачки Иринеј.

Отац Цветко је вршио службу парохијског свештеника у Врбасу до 2015. године, када је отишао у мировину. По одласку у мировину, живео је у Врбасу, а потом у Новом Саду, где се и упокојио 24. јула 2025. године. Сахрањен је на Православном гробљу у Србобрану на празник Светога архангела Гаврила, 26. јула 2025. године. Иза себе је оставио супругу Даницу, синове Немању и Растка, који су наставили путем свештеничког позива, и ћерку Анастасију.

Отац Цветко је био веома поштован међу својим парохијанима. Својим преданим свештенопастирским трудом и радом је успео да поверено му стадо очува у кризним временима. Верницима је увек приступао са очинском љубављу и нарочитом пажњом, због чега је са својим парохијанима живео као једно. О томе упечатљиво сведоче и његове речи које је парохијанима упутио на крају своје беседе поводом одласка у мировину: „Децо, ја немам ништа друго на овоме свету осим вас.”

Вечан ти спомен, достојни блаженства, драги наш оче Цветко!

Ћакон Немања Миливојевић

Упокој, Господе

ПРОТОЈЕРЕЈ МИЛОШ ЈЕВРОСИМОВ (1967 – 2025)

У недељу, 7. септембра 2025. године, у раним јутарњим часовима, у парохијском дому у Тителу, упокојио се у Господу протојереј Милош Јевросимов, парох тителски.

Протојереј Милош Јевросимов је рођен у Чуругу, 22. јула 1967. године, од оца Ђорђа и мајке Јевросиме, рођене Шајиновић. Као треће, најмлађе и једино мушко дете у породици, поред старијих сестара Бранке и Душице, наставио је породичну лозу Јевросимовâ, међу којима је било и страдалних мученика шајкашких. Од ране младости је гајио љубав према Господу и молитви, што га је и навело да се упише у Богословију у Сремским Карловцима. Матурски испит зрелости је полагао у Богословији у Призрену, на тада већ страдалном Косову и Метохији, за које је био везан током читаве своје пастирске службе. У јесен 1991. године, патријарх српски Павле га је рукоположио у чин ђакона у Сремским Карловцима, а недуго после тога Епископ бачки др Иринеј га је рукоположио у чин презвитера.

Своју пастирску службу отац Милош је започео у Кулпину 1992. године, где је служиовао до 1994. године. Потом је, до 2000. године, био парох у Стапару. Од 2000. до 2008. године био је парох при Светогеоргијевском храму у Сомбору. Од 2008. преузима службу пароха у Кљајићеву, где службује до 2012. године, када је постављен за пароха у Тителу. Исте године, Епископ бачки Иринеј га је произвео у чин протојереја.

У свом пастирском делању био је исповедник и духовник многобројном свештенству и монаштву, које је молитвено било уз њега у време великог искушења болести са којом се борио у последњим данима свог овоземаљског живота.

Прота Милош је био препознатљив по ведрини и духу којима је обасипао све са којима се сусретао. Био је ожењен Миљком, рођеном Шевер, са којом је стекао шесторо деце: Георгија, Анастасију, Теодора, Благоја, Јелену и Димитрија. Бог га је благословио са три унучета, Филипом, Лазаром и Теодором,

Блаженопочивши протојереј
Милош Јевросимов

зетовима Страхињом и Јованом и снахама Јованом и Сандром.

У понедељак, 8. септембра 2025. године, у Светоуспенском храму у Тителу, свету заупокојну Литургију поводом упокојења проте Милоша Јевросимова служио је протојереј-ставрофор Бранко Ђурчин, умировљени свештеник, уз саслужење свештенства и ђаконства Епархије бачке. По заамвној молитви, служен је мали помен.

Чин опела служио је Његова Светост Патријарх српски г. Порфирије, уз саслужење свештенства и ђаконства више епархија Српске Православне Цркве. На крају чина опела, Његова Светост Патријарх српски г. Порфирије је изговорио беседу над одром новопрестављеног проте Милоша и, поред осталог, нагласио: „Ниједна мука, ниједан крст, ниједно искушење није ништа пред једним јединим непријатељем пред којим се налази сваки чо-

Упокој, Господе

век који је дошао у овај свет. Тај непријатељ се, браћо и сестре, зове смрт. Смрт и није толико страшна као биолошка чињеница, као догађај у којем престаје да куца срце, да ради мозак и да дишу плућа некога човека. То је само тренутак. Смрт је непријатељ због тога што је она непријатељ љубави. Шта осмишљава наш живот? Најпре наша љубав према Богу, али и постојање у историји, љубав према конкретним људима. Сигурни смо да биолошки одлазак из овога света није крај, а ако очима вере гледамо речи Јеванђеља, ако кораком вере уђемо у храм и својим бићем учествујемо у светој Литургији, ако се причешћујемо Телом и Крвљу Христовом – ми истински живимо и знамо да смо постали Његови сутелесници и Његови сукрвници, а Он није само један од нас него је Живи Бог. Данас смо овде сабрани пре свега да се помолимо за душу оца Милоша, нашег брата и саслужитеља, пријатеља и пастира ове парохије. Сигуран сам да већина од нас зна да се он радује данас. Он је од своје најраније младости пошао за Христом и био спреман да све за Христа остави, а онда га је Господ, због такве чврсте вере, удостојио да буде Његов свештенослужитељ, да служи свету Литургију, да буде свештеник Олтара Божјег. Он се данас радује јер је ушао у радост Господа свога. И ако има само сенку нерасположења, то је због тога што види да ми – што је

природно и нормално – тугујемо за њим. Али, ја верујем да ће Господ – због његове вере, његове љубави и молитава свих нас, а најпре његових ближњих – ту тугу укинути, јер ће светлошћу којом обасјава њега обасјати и срца оних који су његови најближи и пружиће им утеху. А свима нама ће дати снаге да се пробудимо, да живимо присније и присније, снажније и снажније, Јеванђељем Христовим, знајући да је Христос Почетак и Крај, да је Он Алфа и Омега, знајући да без Њега не можемо ништа, а да смо са Њим свемоћни и постајемо људи Божји који овде и сада живе тајну Царства Небеског.”

После обраћања Светејшег Патријарха, протојереј-ставрофор Владан Симић је прочитао телеграм саучешћа Његовог Високопреосвештенства Митрополита бачког господина др Иринеја.

Заупокојној Литургији и чину опела присуствовали су Јакоб Пфајфер, жупник оцачки и апатински, протојереј Михаил Холешњај, свештеник Гркатоличке Цркве, г. Драган Божић, председник општине Тител, многобројни свештеници, монаси и монахиње Српске Православне Цркве, као и верници из више места Епархије бачке.

После чина опела, тело новопрестављеног проте Милоша Јевросимова је сахрањено на православном гробљу у Чуругу.

Вечан ти спомен, достојни блаженства, драги наш оче Милоше!

Протонамесник Перо Анђелић

ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ
ХРАМА У МАНАСТИРУ
ВАСКРСЕЊА ХРИСТОВА
НА СУНЧАНОМ БРЕГУ У КАЋУ

Жиро-рачун 105-081480300005509 (АИК Банка)